

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 8.4.2020.
JOIN(2020) 11 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Paziņojums par ES globālo atbildes reakciju uz Covid-19

I. Ievads

Koronavīrusa uzliesmojums **ir pārtapis par globālu pandēmiju**. Vīrusa dēļ ir gājuši bojā desmitiem tūkstošu cilvēku, kopienas ir tikušas pakļautas smagiem pārbaudījumiem, ir pieauguši aicinājumi sniegt sociālo aizsardzību, samazinājusies uzņēmējdarbības aktivitāte un radīti piegādes ķēžu traucējumi. Pandēmijas sekas būs ļoti nopietnas. Vīruss sākotnēji parādījās Ķīnā, taču tagad tas ir izplatījies Eiropā un pārējā pasaulē, radot negatīvu ietekmi uz sociālo stabilitāti un drošību.

Tā kā vīruss nešķiro cilvēkus un nepazīst robežas, šī vēsturiskā krīze **prasa ātru, apjomīgu un koordinētu globālu atbildes reakciju**, lai aizsargātu visus cilvēkus, glābtu dzīvības un novērstu negatīvo ietekmi uz ekonomiku. Ir pienācis laiks starptautiskai **solidaritātei un līderībai**, nevis izolētībai; plašākai, nevis mazākai, sadarbībai starptautiskā mērogā; pārredzamības un faktu nodrošināšanai un cīņai pret dezinformāciju. Eiropas Savienība (ES) kā pasaulē lielākā līdzekļu devēja un ekonomikas lielvara jau ir šo centienų priekšgalā. ES jau ir veikusi virkni konkrētu un ātru darbību, lai atbalstītu savus partnerus.

ES dara visu iespējamo, lai cīnītos pret koronavīrusa krīzi Eiropā. ES interesēs ir arī apliecināt solidaritāti ar pārējo pasauli. Spēcīga un globāla Eiropas atbildes reakcija ir mūsu **pamatvērtību** ieviešanas un arī mūsu **stratēģisko interešu** īstenošanas jautājums. Mūsu partneru labklājība visā pasaulē ir svarīga katram eiropietim. Par savu veselību un drošību mēs varam pilnībā parūpēties tikai tad, ja atbalstīsim arī citus. Cīņa pret vīrusu ES iekšienē var būt sekmīga tikai tad, ja mēs to apkarosim visā pasaulē. Līdz ar to Eiropas spēcīgās partnerības visā pasaulē iegūst vēl lielāku nozīmi cīņā pret šo pandēmiju un tās sekām. Šī ģeopolitiskā Komisija ir gatava vadīt šo darbu.

ES atbalsta **starptautisko sadarbību un daudzpusējus risinājumus** šajā krīzē. Mēs uzņemamies vadošu lomu Apvienoto Nāciju Organizācijas, G20 un G7 valstu, Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) un starptautisko finanšu iestāžu koordinācijas centienos. ES pilnībā atbalstīs ANO ģenerālsēdētāra centienus koordinēt ANO mēroga atbildes reakciju.

ES atbildes reakcija atbilst **Eiropas komandas (“Team Europe”)** pieejai. Tā apkopo visu ES iestāžu ieguldījumu un apvieno resursus, kurus mobilizējušas ES dalībvalstis un finanšu iestādes, jo īpaši Eiropas Investīciju banka (EIB) un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB). Strādājot kopā, Eiropas komanda var iegūt kritisko masu, kas piemīt reti kuram.

Saskaņā ar pieeju, par kuru vienojās G20 valstis un kuru atbalstīja ANO, ES atbildes reakcija ir vērsta uz **sekām, ko krīze rada humānajā, veselības, sociālajā un ekonomikas jomā**. Tā pievēršas īstermiņa ārkārtas vajadzībām, kā arī ilgtermiņa strukturālajai ietekmei uz sabiedrību un ekonomiku, tādējādi samazinot destabilizācijas risku. Tā pastiprina gan valstiskas, gan nevalstiskas darbības.

ES atbildes reakcija arī turpmāk tiks pielāgota mainīgajai situācijai. Pandēmijas uzliesmojuma laikā esam snieguši būtisku atbalstu Ķīnai, un tagad mēs pievēršīsimies **visvairāk skartajām valstīm, kurām nepieciešams atbalsts veselības aprūpes jomā**, piemēram, Āfrikas valstīm, kaimiņreģiona valstīm, Rietumbalkāniem, Tuvajiem Austrumiem un Ziemeļāfrikai, atsevišķām Āzijas daļām, Latīņamerikai un Karību jūras reģionam. Galvenā uzmanība tiks pievērsta visneaizsargātākajiem cilvēkiem, tostarp migrantiem, bēgļiem, iekšzemē pārvietotām personām un viņu uzņēmējām kopienām. Tas arī liecinās par to, ka problēmas tiek risinātas kopā ar Āfriku¹. Mūsu uzmanības lokā ir jābūt visiem, kam vajadzīga veselības aprūpe un aizsardzība.

Papildus finansiālam atbalstam un cita veida sadarbībai ES izmantos visu savu **tirdzniecības un ieguldījumu instrumentu kopumu un transporta sistēmu**, lai nodrošinātu nepārtrauktu preču plūsmu un izvairītos no ilgstošiem piegādes pārtraukumiem, jo īpaši kritiski svarīga medicīniskā aprīkojuma un pārtikas produktu gadījumā.

ES turpinās veicināt un atbalstīt **labu pārvaldību, cilvēktiesības, tiesiskumu, dzimumu līdztiesību un nediskriminēšanu, pienācīgus darba apstākļus, kā arī pamatvērtības un humānos principus**. Īpašie ārkārtas pasākumi, kas vajadzīgi pandēmijas ierobežošanai, nedrīkst novest pie mūsu atvērtās

¹ Kopīgs paziņojums “Ceļā uz visaptverošu stratēģiju ar Āfriku”, JOIN(2020) 4.

un demokrātiskās sabiedrības pamatvērtību un principu neievērošanas. Turklāt kolektīvajai atbildes reakcijai uz koronavīrusu nevajadzētu ietvert politikas un ieguldījumu lēmumus, kas saasinātu pašreizējās krīzes, piemēram, bioloģiskās daudzveidības zudumu un klimata ārkārtas situācijas.

Visbeidzot, ES rīcība būs **balstīta uz faktiem un pārredzama**, lai apkarotu jebkādas dezinformācijas mēģinājumus ES un ārpus tās. To papildinās koordinētas komunikācijas kampaņas, lai informētu par mūsu iesaisti un sadarbību ar partneriem krīzes laikā. ES arī turpinās iesaistīties globālās tiešsaistes platformās, lai atvieglotu piekļuvi autoritatīvai informācijai par veselību, piemēram, Pasaules Veselības organizācijas (PVO) informācijai.

Lai sasniegtu šos mērķus, ES partnervalstīm nodrošinās **finansiālu atbalstu** kopumā vairāk nekā 15,6 miljardu EUR apmērā.

Šie līdzekļi ir pastāvoši ārējās darbības resursi. Kopā ar partneriem mēs nodrošinām, ka tiem jau piešķirtais ievērojamais ES finansējums tiek novirzīts, lai palīdzētu tiem tikt galā ar Covid-19 ietekmi, līdzīgi tam, kā mēs to darām Eiropā. Tas ļaus ES rīcībai būt ātrai, pielāgotai un darboties spējīgai.

Mūsu globālajā atbildes reakcijā uz Covid-19 tiks integrēti stratēģiskie mērķi, ko ES ir izvirzījusi attiecībā uz vidi un klimatu, kā noteikts **Eiropas zaļajā kursā**, un **digitalizācijas programmu**, kas joprojām ir pilnībā spēkā. Pašreizējais darbs pie šiem mērķiem faktiski pastiprinās centienus risināt ar pandēmiju saistītās īstermiņa un ilgtermiņa problēmas. Pašreizējā krīze ir atgādinājums, ka **Ilgspējīgas attīstības programmas 2030. gadam un Parīzes nolīguma pilnīga īstenošana** joprojām ir būtiska, lai palīdzētu labāk sagatavot pasauli turpmākiem sistēmiskiem satricinājumiem.

II. Eiropas komandas pieeja

Eiropas komandas pieejai ir jānodrošina vienots rīcības satvars visai Eiropas ārējai atbildes reakcijai, lai atbalstītu partnerus koronavīrusa radītās krīzes risināšanā, un tai ir jābūt vienotai stratēģijai, kuras pamatā ir četri galvenie pīlāri.

1. **Eiropas komandas prioritātes.** Mūsu kopīgā rīcība pievērsīsies i) ārkārtas atbildes reakcijai uz tūlītējo veselības krīzi un no tās izrietošajām humānajām vajadzībām; ii) veselības aprūpes, ūdensapgādes un sanitārijas sistēmu, kā arī partneru pētniecības spēju un to sagatavotības stiprināšanai, lai tiktu galā ar pandēmiju; un iii) tūlītējām sociālajām un ekonomiskajām sekām.
2. **Eiropas komandas paketes.** Lai izveidotu saskaņotu finanšu paketi katrai partnervalstij, kurai vajadzīgs mūsu atbalsts, mēs sadarbosimies ar īstenošanas partneriem, piemēram, EIB, ERAB un Eiropas attīstības finanšu iestādēm, dalībvalstu attīstības aģentūrām un tehniskās palīdzības sniedzējiem, kā arī starptautiskajām finanšu iestādēm. Šajā nolūkā ES deleģācijas saņems norādījumus par īstenošanas kārtību un izvēli.
3. **Eiropas komanda globālai sagatavotībai.** Rīkojot līdzekļu devēju pasākumu, mēs atbalstīsim Globālās sagatavotības uzraudzības padomi, kas kā vispārēju līdzekļu piesaistes mērķi ir noteikusi 7,5 miljardus EUR.
4. **Eiropas komanda globālai koordinācijai un daudzpusējībai.** Mēs izmantosim ES kā pasaules mēroga dalībnieces un starptautiskās palīdzības sistēmas galvenās ieguldītājas pozīciju, lai veicinātu saskaņotu un globālu atbildes reakciju, jo īpaši G7 un G20 valstu un Apvienoto Nāciju Organizācijas ietvaros. Par ES un tās dalībvalstu ieguldījumu tiks sniegts pārskats valstu, reģionālā un pasaules līmenī, jo īpaši par G7, G20 un Apvienoto Nāciju Organizācijas vadīto starptautisko atbildes reakciju, lai veicinātu koordināciju un uzlabotu pamanāmību atbalstam, ko Eiropa sniegusi partnervalstīm.

Šajā sakarā Komisija atzinīgi vērtē partneru finanšu iestāžu centienus nodrošināt finansējumu ātrāk un efektīvāk, pastiprinot “savstarpējo sindicēšanu” attiecībā uz līdzfinansējumu atbildes reakcijai uz koronavīrusu un palielinot savstarpēju palāušanos uz citu novērtējumiem.

II.1. Eiropas komandas prioritātes

II.1.1. Steidzama un īstermiņa ārkārtas atbildes reakcija uz veselības krīzi un no tās izrietošajām humānajām vajadzībām

Pandēmija saasinās humānās vajadzības. Tās sekas visvairāk izjutīs cilvēki, kurus jau skārušas humānās krīzes un konflikti, piemēram, migranti, bēgļi, iekšzemē pārvietotas personas, kā arī sievietes, bērni, veci cilvēki, personas ar invaliditāti un citas minoritātes.

Lai maksimāli palielinātu mūsu ārkārtas atbildes reakcijas efektivitāti, ir svarīgi koordinēt darbības un informācijas plūsmas ar citiem līdzekļu devējiem un dalībniekiem, jo īpaši ar ES dalībvalstīm, PVO un citām ANO aģentūrām, Starptautiskā Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness kustību un citām nevalstiskām organizācijām.

Galvenās risināmās problēmas:

- novērst to, ka pasaulē pastāvīgi trūkst individuālo aizsardzības līdzekļu, jo īpaši masku un cimdu, un ka tieši veselības aprūpes darbinieki un neatliekamās palīdzības dienesti tiek apdraudēti, kā arī novērst trūkumus biomedicīnisko atkritumu apsaimniekošanā;
- nodrošināt, ka tiek turpināta pakalpojumu sniegšana konfliktu skartajiem un piespiedu kārtā pārvietotajiem iedzīvotājiem, bēgļiem un migrantiem, jo īpaši tiem, kas dzīvo nometnēs un nometnēm līdzīgos apstākļos, blīvi apdzīvotās teritorijās vai nepieejamās vietās, un pielāgot tos pandēmijas apstākļiem;
- turpināt apmierināt visneaizsargātāko personu pamatvajadzības, tostarp piegādāt pamata pārtikas preces, sniegt uztura palīdzību grupām, kurām trūkst pārtikas un nepietiek uztura, kā arī nodrošināt veselības aprūpes pamatpakalpojumus un seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību aizsardzību.

Kā ES palīdz risināt šīs problēmas:

- nodrošina tūlītēju atbalstu pasaules mēroga centieniem, ieguldot PVO Stratēģiskās sagatavotības un reaģēšanas plānā, ANO 2020. gada 25. martā sāktajā Pasaules humānās palīdzības reaģēšanas plānā (kopējais mērķis – 1,86 miljardi EUR), kā arī 26. martā sāktajā Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness kustības aicinājumā (kopējais mērķis – 750 miljoni EUR);
- sniedz tūlītēju mērķorientētu atbalstu, lai risinātu pandēmijas izraisītās humānās sekas skartajās valstīs, jo īpaši veselības aprūpes, ūdensapgādes, sanitārijas un higiēnas (WASH) un loģistikas nozarē;
- palielina individuālo aizsardzības līdzekļu un medicīnisko ierīču pieejamību pasaulē, atbalstot plašāku ražošanu un inovatīvus risinājumus Eiropā, lai apmierinātu neatliekamās vajadzības gan Eiropā, gan partnervalstīs;
- izmantojot Savienības civilās aizsardzības mehānismu, organizē steidzami nepieciešamo individuālo aizsardzības līdzekļu piegādi partnervalstīm, kā arī palīdzību natūrā skartajām valstīm (piemēram, slimības uzliesmojuma laikā palīdzība natūrā tika sniegta Ķīnai un pēc tam dažādām Rietumbalkānu valstīm);
- izmantojot starptautiskās finanšu iestādes un Eiropas attīstības finanšu iestādes, ko atbalsta Eiropas Fonds ilgtspējīgai attīstībai (EFIA), nodrošina garantijas un likviditāti vietējām bankām;
- atbalsta pasaules mēroga centienus nodrošināt pietiekamu apgādi ar pirmās nepieciešamības precēm, pārtiku un ūdeni un apkaro jebkādu eksporta ierobežojumus vai citus kropļojošus pasākumus lauksaimniecības pārtikas nozarē;

- atbalsta partnervalstis medicīnisko atkritumu pienācīgā identificēšanā, savākšanā, šķirošanā, uzglabāšanā, transportēšanā, apstrādē un apglabāšanā, īpašu uzmanību pievēršot jaunām ar koronavīrusu saistītām atkritumu plūsmām;
- pastiprina Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (*ECDC*) atbalstu sagatavotībai un spēju veidošanai. *ECDC* jau šobrīd dalās ar Rietumbalkānu valstu un kaimiņvalstu valdībām ar saviem norādījumiem un novērtējumiem par koronavīrusu. Tas pats būtu jādara attiecībā uz citiem instrumentiem, kas ES pašlaik tiek izstrādāti izejas stratēģijas ietvaros;
- paplašina ES Solidaritātes fonda tematisko darbības jomu² (kas pieejama arī valstīm, kuras risina sarunas par pievienošanos Savienībai), lai aptvertu lielas krīzes situācijas, ko rada sabiedrības veselības apdraudējumi;
- veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka globālās piegādes ķēdes paliek neskartas, lai veicinātu tirdzniecību, jo īpaši attiecībā uz būtiskām medicīnas precēm un zālēm;
- aicina Rietumbalkānus pievienoties ES kopīgā iepirkuma nolīgumam, lai dotu tiem iespēju piedalīties ES medicīnas iekārtu kopīgā iepirkuma procesos (visi ir apstiprinājuši savu nodomu piedalīties);
- paplašina Eiropas ātrās reaģēšanas sistēmu pārnēsājamu slimību jomā uz Rietumbalkāniem, lai dotu iespēju ātri pārsūtīt brīdinājumus un veikt pasākumus.

Piemēri ES ārkārtas atbalstam partnervalstīs

Etiopijā ES ir ātri mobilizējusi **10 miljonus EUR**, lai atbalstītu valdības sagatavotības un reaģēšanas plānu saistībā ar koronavīrusa uzliesmojumu. Līdzekļi tiks novirzīti, izmantojot pašreizējo Etiopijas veselības nozares budžeta atbalsta programmu, kura tika uzsākta 2016. gadā un kuras kopējais piešķirums ir 165 miljoni EUR. Papildu finansējums palīdzēs Etiopijai palielināt to diagnostikas laboratoriju skaitu, kurās ir pieejamas Covid-19 diagnostikas iekārtas un testu komplekti, kā arī ārstēšanas centru skaitu.

Nigērijā ES atbalstīs Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmu (*UNDP*) ar **50 miljonu EUR** ieguldījumu, lai īstenotu ANO reaģēšanas plānu attiecībā uz Covid-19. Rīcības mērķis ir nodrošināt optimālu aprūpi apstiprinātajiem Covid-19 gadījumiem un apturēt turpmāku uzliesmojuma izplatīšanos, izmantojot iekļaujošu valsts līmeņa atbildes reakciju uz Covid-19.

Rietumbalkānos ES tūlītējam atbalstam veselības aprūpes nozarē jau ir mobilizējusi ievērojamus līdzekļus **38 miljonu EUR** apmērā (4 miljoni EUR Albānijai, 7 miljoni EUR Bosnijai un Hercegovinai, 5 miljoni EUR Kosovai³, 3 miljoni EUR Melnkalnei, 4 miljoni EUR Ziemeļmaķedonijai un 15 miljoni EUR Serbijai). ES atbalsts ietver dzīvības glābšanas medicīnisko aprīkojumu (arī intensīvās aprūpes vajadzībām), slimnīcas gultas, pilnībā aprīkotus neatliekamās medicīniskās palīdzības automobiļus, simtiem respiratoru, digitālas mobilās rentgena ierīces, desmitiem tūkstošu testēšanas komplektu un milzīgu daudzumu individuālās aizsardzības aprīkojuma.

Turcijā saskaņā ar Bēgļu atbalsta mehānismu tiek iepirkta neliela mēroga veselības aprūpes infrastruktūra un aprīkojums **90 miljonu EUR** vērtībā.

² COM(2020) 114 final: Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko Padomes Regulu (EK) Nr. 2012/2002 groza, lai dalībvalstīm un valstīm, kuras risina sarunas par pievienošanos Savienībai, sniegtu finansiālu palīdzību, ja tās nopietni skārusi liela mēroga sabiedrības veselības ārkārtas situācija.

³ Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244/1999 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

Austrumu partnerības valstīs ES mobilizē ārkārtas atbalsta paketi vairāk nekā **30 miljonu EUR** vērtībā neatliekamām vajadzībām veselības aprūpes nozarē. **Armēnijā**, pateicoties ES atbalstam, vairāk nekā 3000 neaizsargātu māsaimniecību, kurās ir veci cilvēki un personas ar invaliditāti, kā arī lielas ģimenes Širkas, Tavušas un Lori reģionos saņems humānās palīdzības pakas. **Ukrainā** ES ir piegādājusi aprīkojumu Doņeckas apgabala neatliekamās medicīniskās aprūpes centram, iekļaujot 100 individuālās aizsardzības līdzekļu komplektus, kā arī vairāk nekā 70 litrus ļoti koncentrēta antiseptiska šķidruma.

Dienviņu kaimiņreģionā ar ES atbalstu slimnīcās tiek izveidotas šķirošanas un izolācijas telpas, apmācīti sociālās attīstības centru darbinieki un rīkotas vietējas komunikācijas kampaņas. Ir iegādātas 3500 ķirurģiskās maskas un respiratori.

Lai apmierinātu vissteidzamākās vajadzības saistībā ar slimības uzliesmojuma kontroles pasākumiem, **Karību jūras reģionā** ES ir sniegusi reģionālu atbalstu kopā 8 miljonu EUR apmērā Karību jūras reģiona Sabiedrības veselības aģentūrai *CARPHA*. Tas ietver aizsardzības materiālu, testa reaģentu, laboratorijas materiālu, zāļu/vakcīnu, kā arī atbalsta nodrošināšanu, lai palielinātu veselības aprūpes darbaspēku.

Venecuēlā un reģiona valstīs ES atbalsta Amerikas Veselības organizāciju un Starptautisko Sarkanā Krusta un Sarkanā Pūsmēness federāciju darbības, kas palīdz ierobežot slimības izplatību un sagatavoties atbildes reakcijai uz Covid-19 (atbalsta kopsumma ir 9 miljoni EUR). Tas ietver piekļuves uzlabošanu veselības aprūpes pamatpakalpojumiem un pienācīgas sanitārijas un higiēnas pieejamības atvieglošanu neaizsargātām iedzīvotāju grupām, tostarp bēgļiem.

Finansiālais ieguldījums 502 miljoni EUR

II.1.2. Atbalsts pētniecības, veselības aprūpes un ūdensapgādes sistēmu stiprināšanai

Lai apkarotu vīrusa izplatīšanos, visā pasaulē ir jāpastiprina higiēnas pasākumi un jāpadara veselības aprūpes sistēmas noturīgas. Dažās partnervalstīs apstākļi ir īpaši sarežģīti, jo piekļuve ūdenim ir ierobežota un veselības aprūpes sistēmas jau tā ir vājas. ES izmantos uz pierādījumiem balstītu politikas formulu, kas pārbaudīta iepriekšējās veselības krīzēs, piemēram, Ebolas un Zikas slimību uzliesmojumu laikā, kad ar veselības aprūpes sistēmu atbalstu visneaizsargātākajām valstīm, reģionālo sadarbību, uzraudzību un jaunu diagnostikas metožu un vakcīnas izstrādi galu galā tika apturēti slimību uzliesmojumi. Šajā nolūkā liels uzsvars tiks likts uz pētniecību un inovāciju.

Galvenās risināmās problēmas:

- atbalstīt valstis, kuru resursi ir ierobežoti, palielinot to slimības izplatības ierobežošanas un ārstēšanas centienus; stiprināt veselības aprūpes un sociālās aizsardzības sistēmas, lai nodrošinātu stabilas spējas riska mazināšanai, uzraudzībai un atbildes reakcijas pārvaldībai;
- nodrošināt piekļuvi elementārām roku mazgāšanas iekārtām un ziepēm, kā arī labai *WASH* praksei kopienās, mājās, skolās, tirdzniecības vietās un jo īpaši veselības aprūpes iestādēs, lai palīdzētu novērst slimības izplatīšanos;
- paātrināt pētniecības centienus, lai izstrādātu efektīvu ārstēšanu, vakcīnas, terapeitiskos līdzekļus un diagnostiku, un nodrošināt vispārēju pieejamību par pieņemamu cenu;
- nodrošināt aizsardzības aprīkojuma pieejamību veselības aprūpes darbiniekiem, arī atjaunojot globālās piegādes ķēdes.

Kā ES palīdz risināt šīs problēmas:

- atbalsta partnervalstis, lai izveidotu noturīgas, reaģētspējīgas veselības aprūpes un sociālās aizsardzības sistēmas un īstenotu starptautiskos veselības aizsardzības noteikumus;
- papildina un koncentrēt pašreizējās ES veselības programmas, lai palīdzētu partnervalstīm aizsargāt, palielināt un stimulēt veselības aprūpes darbaspēku;

- atbalsta valdību centienus sniegt informāciju iedzīvotājiem un veicināt to izpratni par elementāriem aizsardzības pasākumiem, un sniegt konsultācijas par higiēnu, lai novērstu koronavīrusa izplatīšanos;
- nodrošina elastību saskaņā ar mūsu atbalstu tādām pasaules mēroga iniciatīvām kā Pasaules fonds AIDS, tuberkulozes un malārijas apkarošanai, Vakcīnu un vakcinācijas globālā alianse GAVI un Globālais finansēšanas mehānisms, vienlaikus gādājot par to, lai tiek turpinātas vitāli svarīgas veselības programmas;
- atbalsta turpmākus pētījumus diagnostikas, ārstēšanas un profilakses jomā; tiklīdz vakcīna būs pieejama, cenšas paātrināt vakcīnu apstiprināšanu un subsidēšanu un tās nogādāšanu neaizsargātās valstīs;
- atbalsta ekspertu apmācību un epidemioloģisko uzraudzību, mobilo laboratoriju un citu mobilo risinājumu ieviešanu un izmantošanu;
- stiprina reģionālās veselības drošības organizācijas Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīs, piemēram, Pastēra Institūtu Senegālā;
- uzņem Rietumbalkānu kandidātvalstis ES Veselības drošības komitejā, nodrošina tehnisko palīdzību, krīzes pārvarēšanas protokolus un pamatnostādnes un dalās ekspertu viedokļos, kā arī izskatot, kā vislabāk iesaistīt potenciālās kandidātvalstis šajos pasākumos;
- atbalsta migrantu, bēgļu, pārvietoto personu un uzņēmēju kopienu vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpes sistēmai, izmantojot ES trastu fondus un Stabilitātes un miera veicināšanas instrumentu, kas sniedz neatliekamo medicīnisko palīdzību, kā arī atbalstu veselības aprūpes pamatpakalpojumiem un infrastruktūrām;
- veicina datu apmaiņu starp pētniekiem un atvieglojot piekļuvi pētniecības rezultātiem un pierādījumiem, izmantojot atvērto piekļuvi un atvērto zinātni, lai sekmētu to politisko un klīnisko izmantojumu;
- pastiprina gatavošanos Pasaules veselības partnerībai ar ES dalībvalstīm un trešām valstīm. Pašreizējās Eiropas un jaunattīstības valstu klīnisko pārbaužu partnerības (*EDCTP*), kas šobrīd galveno uzmanību vērš uz Subsahāras Āfriku, resursus varētu palielināt, lai to varētu attiecināt arī uz Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm;
- pārorientējot darbu, ko veic esošās daudzpusējās platformas, piemēram, Epidēmijgatavības inovāciju koalīcija (*CEPI*) vakcīnu izstrādes jomā un Globālā pētniecības sadarbība infekcijgatavībā (*GloPID-R*).

Piemēri ES atbalstam tās partneru veselības aprūpes nozarē

Sudānā ES strādā pie tā, lai nodrošinātu piekļuvi tīram ūdenim un higiēnas ievērošanu un vairotu informētību par vīrusu; šis darbs ir daļa no humānās palīdzības projektiem, kuru kopējais apjoms ir **10 miljoni EUR**.

Komisija parakstīja jauno ES Veselības drošības iniciatīvu ar Eiropas Slimību profilakses un kontroles centru (ECDC) 9 miljonu EUR apmērā. Tā jau ir aizsākta, aptverot visas 23 **kaimiņreģiona valstis un paplašināšanās procesā iesaistītās valstis**, un tajā galvenā uzmanība pievērsta gatavībai un medicīniskām spējām cīnīties ar slimības uzliesmojumu un novērst daudzās tā sekas.

Irānā ES piešķirs **6 miljonus EUR** veselības nozares stiprināšanai, iegādājoties būtiskākās zāles, apmācot svarīgākos veselības aprūpes darbiniekus un rīkojot izpratnes veicināšanas kampaņas par personīgo higiēnu un sanitāriju. Mēs finansējam arī Irānā dzīvojošo visneaizsargātāko afgāņu bēgļu labāku piekļuvi pamatpakalpojumiem.

Finansiālais ieguldījums: 2858 miljoni EUR

II.1.3. Ekonomisko un sociālo seku risināšana

Šī bezprecedenta krīze veselības jomā, visticamāk, radīs negatīvas ekonomiskās un sociālās sekas, kuras ir steidzami jārisina, lai novērstu destabilizāciju. Tam ir nepieciešama rīcība vairākās jomās: rezerves, saskaroties ar iespējamiem makroekonomiskiem satricinājumiem, pienācīgs atbalsts finanšu starpniekiem, dažādas finansēšanas iespējas publiskajam un privātajam sektoram. Tas ietver arī aizsardzības satvara nodrošināšanu darbaspēkam un mājāsaimniecībām bez ienākumiem.

Galvenās risināmās problēmas:

- reaģēt uz smagajām ekonomiskajām sekām, ko visā pasaulē radījusi pandēmija, un novērst lejupslīdes ciklu daudzās partnervalstīs. Daudzas valstis saskarsies ar ekonomiskās aktivitātes kritumu, strauju bezdarba un nabadzības pieaugumu. Tas var radīt spiedienu uz publiskajām finansēm, palielināt sociālo spriedzi un dažos apstākļos vardarbību;
- novērst šīs krīzes radītās papildu problēmas finanšu un likviditātes jomā. Vairākas jaunattīstības un jauniektmes ekonomikas valstis saskaras ar krīzi situācijās, kad pastāv liels parāds un ierobežota politikas telpa. Vissmagāk cietīs valstis, kas paļaujas uz tūrisma vai naudas pārvedumiem, kā arī valstis, kas atrodas piegādes ķēžu sākumā vai ir atkarīgas no izejvielu preču eksporta;
- atbalstīt ekonomikas un sociālās stabilizācijas un sociālās aizsardzības pasākumus, piemēram, nodokļu un sociālā nodrošinājuma maksājumu pagaidu atlikšanu vai atbrīvojumu no tiem, atbalstošus finansēšanas nosacījumus ekonomikas dalībniekiem un tiešu finansiālu atbalstu, lai palīdzētu darba ņēmējiem (tostarp algu subsīdijas) un skartajām mājāsaimniecībām, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, kā rezultātā ir jāpalielina sociālie izdevumi. Ekonomikas dalībniekiem var būt vajadzīgs kredīts par pieņemamu cenu un būs nepieciešama aizdevumu atmaksas termiņu pārplānošana;
- atbalstīt pasākumus tīkla jaudas palielināšanai, tostarp īstermiņa pasākumus, lai veicinātu tādārbu, tālmācības un attālinātu socializāciju, kā arī piekļuvi precīzai informācijai;
- nodrošināt, ka uzņēmumi atgūst spēju finansēt ilgtermiņa ieguldījumus, lai ekonomika varētu atveseļoties zaļā un iekļaujošā veidā;
- nodrošināt, ka tiek ievērotas cilvēktiesības, tostarp darba tiesības un demokrātija, īpašu uzmanību pievēršot sievietēm, meiteņiem un visneaizsargātāko personu izglītībai un stāvoklim.

Kā ES palīdz risināt šīs problēmas:

- aizsargā darba ņēmējus darbavietā, veicinot iekļaujošus pasākumus, ar kuriem tiek paplašināta kvantitatīva un kvalitatīva veselības aprūpes pieejamība un pienācīgas kvalitātes nodarbinātība kopumā. Šie pasākumi cita starpā novērš diskrimināciju un sociālo atstumtību;
- līdztekus Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) atbalstam mobilizē makrofinansiālās palīdzības instrumentu Rietumbalkānu valstīm un kaimiņreģiona valstīm, kuras saskaras ar maksājumu bilances krīzi. Makrofinansiālā palīdzība var veicināt makroekonomikas stabilitāti un radīt politikas telpu piemērotām ekonomiskās atbildes reakcijas iespējām;
- nodrošina pagaidu atbalstu valstu valdībām, sniedzot tehnisko palīdzību, tiešu budžeta atbalstu un attiecīgā gadījumā koncesiju finansējumu, kas papildina Pasaules Bankas un SVF intervences, lai pieņemtu fiskālās, monetārās, sociālās un sabiedrības veselības politikas reformas, cita starpā par prioritāti nosakot publiskos izdevumus sociālekonomiskajai attīstībai un nabadzības mazināšanai;
- nodrošina pagaidu atbalstu finanšu starpniekiem, piemēram, publiskām bankām un uzraudzības/regulatīvām struktūrām, izmantojot tehnisko palīdzību vai garantijas, lai pieņemtu labvēlīgākas finansēšanas stratēģijas un tiesiskos regulējumus, un uzlabojot piekļuvi koncesiju finansējumam;
- sniedz atbalstu privātajam sektoram, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un pašnodarbinātām personām, izmantojot garantijas, likviditātes nodrošinājumu un tehnisko palīdzību privātajam sektoram; atbalsta vietējās bankas ar starptautisko finanšu iestāžu un Eiropas attīstības finansēšanas iestāžu starpniecību, lai uzlabotu piekļuvi likviditātes atbalstam, apgrozāmajam kapitālam un tirdzniecības finansējumam; turpina pārorientēt garantijas no EFIA uz īstermiņa riska dalīšanu aizdevumiem mikrouzņēmumiem un MVU. Komisija atzinīgi vērtē Vīnes Banku koordinācijas iniciatīvas reaktivizēšanu; šī iniciatīva palīdzēs bankām arī turpmāk aktīvi iesaistīties ES un partnervalstu ekonomikas finansēšanā;
- nodrošina publiskā sektora aizdevumus no EIB, jo īpaši veselības aprūpes iekārtu un piederumu iegādei;
- sadarbojas ar starptautiskām organizācijām, partnervalstīm un Eiropas privāto sektoru, lai izveidotu spēcīgas un noturīgas vērtību ķēdes stratēģiskajās nozarēs un nodrošinātu, ka visās šajās vērtību ķēdēs tiek ievēroti ilgtspējas, darba tiesību un korporatīvās sociālās atbildības kritēriji, neraugoties uz pieprasījuma kritumu un arī tad, kad notiks ekonomikas atveseļošanās;
- veicina parādu atvieglojumu veidus (ko apsver daudzpusējas finanšu iestādes, konkrēti — SVF), jo īpaši valstīs, kuras skārusi koronavīrusa radītā lejupslīde;
- atbalsta visu izglītības līmeņu nodrošināšanas nepārtrauktību;
- saglabā politikas dialogu, kuru uztur ar budžeta atbalstu un tehnisko palīdzību, lai reformētu politiku cilvēktiesību un demokrātijas atbalsta jomā, kā arī ar tiešu atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai;
- turpina veikt visus vajadzīgos pasākumus (gan nekavējoties, gan ilgtermiņā), lai nodrošinātu, ka globālās piegādes ķēdes un transporta koridori paliek neskarti; nodrošina, ka pasākumi, kuru mērķis ir novērst koronavīrusa izplatīšanos un kuri ietekmē preču un darbaspēka apriti, arī turpmāk ir mērķtiecīgi, samērīgi, pārredzami un pagaidu rakstura, kā tas ir ES eksporta pagaidu atļaujas pasākuma gadījumā; ņem vērā citu valstu vajadzības pēc ārkārtas piegādēm un humānās palīdzības. ES eksporta pagaidu atļauju shēma skaidri paredz humāno palīdzību kā vienu no iemesliem, uz kuru pamata dalībvalstis var piešķirt eksporta atļaujas.

Atveseļošanas atbalsta piemēri

Sjerraleonē 34,7 miljoni EUR tiks piešķirti Covid-19 ekonomisko seku risināšanai šādā veidā: 25 miljoni EUR, kas piešķirti, izmantojot budžeta atbalstu, stiprinās makroekonomisko noturību un stabilitāti, kā arī sniegs atbalstu valsts reaģēšanas plānam. Izmantojot naudas pārvedumu programmu 5,2 miljonu EUR vērtībā, Komisijas atbalsts ar Pasaules Bankas starpniecību aizsargās visneaizsargātāko iedzīvotāju ienākumus. Visbeidzot, ar finansējumu 4,5 miljonu EUR apmērā Komisija atbalstīs lauksaimniecības nozari, lai veicinātu vietējo pārtikas ražošanu.

Rietumbalkānos ES kopš krīzes sākuma ir piesaistījusi ievērojamu atbalstu sociālajai un ekonomikas atveseļošanai **374,5 miljonu EUR** apmērā (46,5 miljoni EUR Albānijai, 73,5 miljoni EUR Bosnijai un Hercegovinai, 63 miljoni EUR Kosovai, 50 miljoni EUR Melnkalnei, 63 miljoni EUR Ziemeļmaķedonijai un 78,5 miljoni EUR Serbijai). Tas palīdzēs jo īpaši novērst slimības uzliesmojuma sociālekonomisko ietekmi uz visvairāk skartajiem uzņēmumiem, tostarp tiem, kas darbojas tūrisma un transporta nozarē.

Attiecība uz **Jordāniju un Libānu** ir pieņemta pakete 240 miljonu EUR apmērā, lai atbalstītu neaizsargātas vietējās māsaimniecības un Sīrijas bēgļus.

Finansiālais ieguldījums: 12 281 miljoni EUR

II.2. Eiropas komandas pakete

ES un tās dalībvalstis sniegs ieguldījumu Eiropas komandas paketē, lai atbalstītu partnervalstis to centienos visaptveroši risināt koronavīrusa krīzi. ES budžeta ieguldījums būs tāds, kā norādīts šajā tabulā.

II.1.	Kopīgie prioritārie darbības virzieni	ES ieguldījums Eiropas komandas paketē (miljonos EUR)
II.1.1.	Atbalsts steidzamai īstermiņa ārkārtas reaģēšanai uz humānajām vajadzībām	502
II.1.2.	Atbalsts veselības aprūpes sistēmu stiprināšanai	2858
II.1.3.	Ekonomiskās un sociālās sekas	12 281
KOPĀ		15 641

Šā ieguldījuma pamatā ir esošie instrumenti un mehānismi, kas var sniegt ātrus un taustāmus rezultātus. Tas jo īpaši attiecas uz reģionālām finansējuma apvienošanas platformām vai ES garantiju instrumentiem, proti, EFIA un EIB ārējo aizdevumu mandātu. Ir paredzēta arī makrofinansiālās palīdzības ātrāka sniegšana Rietumbalkānu valstīm un kaimiņreģiona valstīm, papildinot SVF ātro atbalstu.

II.3. Eiropas komanda globālai sagatavotībai

Lai rastu izeju no pašreizējās krīzes, prioritārā kārtā ir ātri jāievieš efektīva diagnostika, vakcīna un ārstēšana. Kamēr tas nav izdarīts, visas pasaules valstis joprojām ir neaizsargātas. Šā iemesla dēļ ES sadarbosies ar partneriem visā pasaulē, lai sarīkotu līdzekļu devēju pasākumu ar mērķi novērst pašreizējo finansējuma trūkumu, ko konstatējusi Globālās sagatavotības uzraudzības padome, lai panāktu finansējumu 7,5 miljardu EUR apmērā, kas nepieciešams, lai:

- strauji un plašā mērogā izstrādātu ātru koronavīrusa diagnostiku, ārstēšanu un vakcīnas;
- nodrošinātu pietiekamu apgādi ar aizsardzības aprīkojumu veselības aprūpes darbiniekiem;
- sniegtu atbalstu PVO nolūkā koordinēt un prioritāri sakārtot centienus palīdzēt visneaizsargātākajām valstīm.

Līdztekus finansējuma solījumiem ES un partneri centīsies nodrošināt augsta līmeņa politisku apņemšanos garantēt vienlīdzīgu piekļuvi produktiem, kas radīti šīs pandēmijas apkarošanai.

II.4. Eiropas komanda globālai koordinācijai un daudzpusējībai

ES veicinās un vadīs koordinētu atbildes reakciju daudzpusējo attiecību ziņā, jo īpaši, veicot kopīgus koordinācijas centienus ar ANO, starptautiskajām finanšu iestādēm, kā arī G7 un G20 valstīm. ES un tās dalībvalstis arī turpinās sadarbību ar Āfrikas Savienību (ĀS) saistībā ar atjaunoto stratēģiju Āfrikai, gatavojoties ĀS un ES samitam rudenī. Saskaņā ar G20 valstu finanšu ministru un centrālo banku vadītāju vienošanos ES aktīvi palīdzēs izstrādāt G20 ceļvedi, kurā ietverti šādi elementi⁴:

- G20 valstu rīcības plāns reaģēšanai uz koronavīrusu, kurā būs izklāstītas individuālās un kolektīvās darbības, ko G20 valstis ir veikušas un veiks, lai reaģētu uz pandēmiju. Rīcības plānā būtu jāiekļauj makroekonomiskie pasākumi, finanšu pasākumi un pasākumi starptautiskajām finanšu iestādēm. Rīcības plānā būtu jāiekļauj arī koordinēta izejas un atveseļošanas stratēģija, un ar to būtu jāmazina riski tirdzniecības piegādes ķēdēm.
- Sadarbība ar attiecīgajām starptautiskajām finanšu iestādēm, jo īpaši SVF un Pasaules Banku, lai ātri sniegtu atbilstošu starptautisko finansiālo palīdzību jaunietekmes tirgiem un jaunattīstības valstīm ar mērķi pārvarēt problēmas, ko rada koronavīrusa pandēmija, tostarp likviditātes un parādu atvieglošanas pasākumus, lai palīdzētu nabadzīgākajām valstīm nekavējoties samazināt savas parāda atmaksas saistības.
- Sadarbība ar Finanšu stabilitātes padomi (FSP), izmantojot tās spēju koordinēt finanšu nozares regulatīvos un uzraudzības pasākumus, ko valstis veic, reaģējot uz pandēmiju. Saskaņā ar G20 valstu tirdzniecības ministru vienošanos ES nekavējoties veiks nepieciešamos pasākumus, lai atvieglotu pirmās nepieciešamības preču tirdzniecību, un tā turpinās sadarboties ar starptautiskajiem partneriem, lai saglabātu tirgu atvērtību. Šajā sakarā ES turpinās pielikt visas pūles, lai modernizētu un stiprinātu Pasaules Tirdzniecības organizāciju (PTO) un tirdzniecības atvieglošanu. ES arī veicinās pasākumus, kas var sekmēt ekonomikas zaļu un iekļaujošu atveseļošanos.

Reaģējot uz G20 valstu vadītāju ārkārtas paziņojumā par koronavīrusu pausto aicinājumu, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena un Eiropadomes priekšsēdētājs Šarls Mišels piedāvāja sarīkot iepriekš minēto starptautisku līdzekļu devēju pasākumu tiešsaistē, lai atbalstītu atbilstoša finansējuma piesaisti nolūkā izstrādāt un ieviest vakcīnu pret Covid-19.

PVO kontekstā ES un tās dalībvalstu vadībā līdz Pasaules Veselības 73. asamblejai maijā tiks sagatavota rezolūcija par koronavīrusa krīzi. Ar PVO sekretariāta loģistikas atbalstu ES rīkos iekļaujošas konsultācijas, lai panāktu vienprātību valstu starpā par šo nozīmīgo rezolūciju, galveno uzmanību pievēršot solidaritātei, koordinācijai un veselības krīzes pārvaldībai.

Visbeidzot, ES būtu jāveicina **pasaules mēroga sadarbība pētniecības un inovācijas jomā**, virzoties uz atvērtās zinātnes un atvērtās piekļuves datu un pētījumu rezultātiem, kā arī stiprinot esošās daudzpusējās platformas, kas ir būtiskas pandēmiju novēršanai.

Atbalsts pētniecībai Āfrikā

ES pievienojas pētniecības un inovāciju centieniem **Āfrikā** cīņā pret koronavīrusa uzliesmojumu. Eiropas un jaunattīstības valstu klīnisko pārbaužu partnerības programma (*EDCTP*) ir sākusi rīkot ārkārtas uzaicinājumus izteikt ieinteresētību, lai atbalstītu pētniecību par koronavīrusu un pastiprinātu pētniecības spējas Subsahāras Āfrikā. Kopējais finansējums trīs uzaicinājumiem izteikt ieinteresētību būs vairāk nekā **25 miljoni EUR** no ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis 2020”.

⁴Skatīt G20 valstu 30. marta paziņojumu presei (G20 valstu finanšu ministri un centrālo banku vadītāji); G20 valstu vadītāju 26. marta paziņojums un G7 valstu vadītāju 16. marta paziņojums.